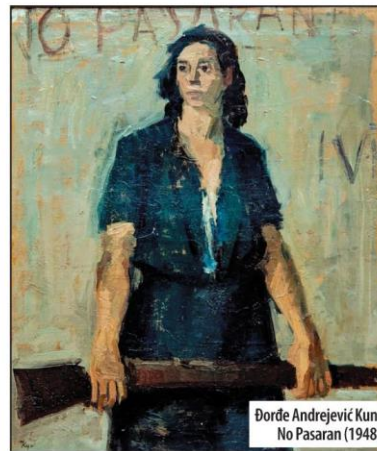

No pasaran Đorđa Andrejevića Kuna u Legatu „Čolaković“

Beograd - Izložba „No Pasaran“ Đorđa Andrejevića Kuna (1904-1964), koja će biti otvorena u petak, 4. novembra, od 19 sati u Galeriji - Legatu Milice Zorić i Rodoljuba Čolakovića, predstavlja najzreliji stvaralački period ovog umetnika čije je ime postalo sinonim za socijalno angažovanu umetnost u Srbiji i Jugoslaviji.

Među izloženim radovima biće i grafike iz mape „Krvavo zlato“ nastale 1934. godine, koja je ujedno bila i godina prekretnice u Kunovoj biografiji i stvaralaštvu. Kun je tada mesec dana ilegalno boravio u Borskom rudniku bakra, najvećem i najvažnijem rudniku u Kraljevini Jugoslaviji. Zeleo je da bolje upozna život i uslove rada rudara, silazio je u jame, družio se sa rudarima i njihovim porodicama, dok ga policija nije privela i naredila mu da ode u Zaječar. Ipak se opet vratio u Bor i nastavio da obilazi rudnik noću. Tada su nastali crteži i skice koje su mu kasnije poslužile za izradu drvoreza za mapu „Krvavo zlato“. Ona se sastoji od 28 grafika i, kao neka vrsta romana u slikama, govori o teškom životu seljaka koji su bili primorani da napuste svoje njive jer je pokretanjem rudnika zemlja zatrovana gasom pa su bili prisiljeni da rade u kopovima za niske nadnice, kako bi prehranili sebe i svoje porodice. Ova mapa predstavlja i potresnu dramu o životu, borbi i stradanju, kao i kritiku kapitalističkog sistema proizvodnje i položaja radničke klase, a ujedno i sliku otpora i snage radnika. Umetnost i revolucionarna borba za Kuna su tada postali jednako bitni. Po povratku iz Bora, Kun je odštampao samo 10 mapa na ličnoj presi i svom stanu jer nije mogao da nađe štampariju u Beogradu pošto je vladala oštra cenzura. Grafike je na kraju odštampao u Sta-

rom Bečeju, januara 1937. godine. Već u februaru je mapa „Krvavo zlato“ zabranjena i ploče drvoreza su zaplenjene. Ipak, znatan broj grafika je iznesen iz štamparije i rasturen među studentima i radnicima.

Izložba u Galeriji Legata pod kustoskom upravom Miše Blanuše obuhvata Kunova dela koja stilski, tematski i ideološki pripadaju socijalnom, borbenom i socijalističkom realizmu. To su slike, grafike i crteži - nastali u drugoj fazi Kunovog stvaralaštva, od sredine tridesetih do pedesetih godina 20. veka. Ova dela prikazuju koliko je umetnik pročitao svoj likovni jezik, tragajući za novom formom koja će najadekvatnije nositi socijalnu poruku i eliminisati artistske i individualističke sadržaje građanskog slikarstva njegove prve faze. Tokom NOB-a i posle Drugog svetskog rata Komunistička partija je pred umetnike postavila nove zadatke tražeći od njih da u kritičnim trenucima, prvo borbe a zatim i obnove i izgradnje nove socijalističke države, svoju umetnost stave u službu opštih društvenih ciljeva. Taj zadatak za Đorđa Andrejevića Kuna je bio samo potvrda ispravnosti ubedenja, iskreno prihvaćenih još u međuratnom razdoblju, i dalji podsticaj za nastavak puta i usvojenih načela novog društvenog uređenja. U posleratnom periodu ove ideje najbolje će realizovati u kapitalnim delima: Mrtva priroda sa mašinkom (1945), Kolona (1946), Svedoci užasa (1948), No pasaran (1948), Streljanje (oko 1948.), Za mir, hleb i slobodu - 14. decembar (1950), Izgradnja (1951).

Na izložbi u Galeriji - Legatu će biti predstavljena dela iz kolekcija Muzeja savremene umetnosti, Muzeja istorije Jugoslavije, Uprave za zajedničke poslove republičkih organa - Palata Srbija i Ministarstva spoljnih poslova Republike Srbije.

A. Č.

